

Tuomas Tikka

20.4.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunta
ymv@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö: HE 36/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi energiantensiivisten yritysten sähköistämistuesta

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi energiantensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta.

Yleistä

Sähköistämisen tuki on tervetullut jatko päästökauppakompensaatiolle kansainvälisessä kilpailukyvyssä kamppailevalle teollisuudelle, jonka tavoitteena on uudistua voimakkaasti hiilineutraalisuustiekarttojen viitoittamaa tietä pitkin. Sähköistyminen on yksi tärkeimpiä keinoja saavuttaa Kemianteollisuuden hiilineutraalisuustavoite vuodelle, 2045 joten kemianteollisuudessa nähdään positiivisena hallituksen tahtotila edistää sähköistymistä ja ottaa käyttöön sitä tukevia mekanismeja.

Vuoden 2021 ja 2022 välisenä talvena on nähty ennätyksellisen korkeita sähkön hintoja, ja epävarmuudet energiamarkkinoilla ovat olleet kasvussa. Samaan aikaan olisi kuitenkin pystyttävä saamaan riittävä varmuus sähköistymiseen tähtääville investoinneille. Nykyinen tilanne Ukrainassa on vain korostanut tuen tarvetta, kun yritykset pyrkivät eroon Venäjäriippuvuudesta ja etenkin sieltä peräisin olevasta fossiilisesta polttoaineesta.

Kaikista epävarmuuksista huolimatta kemianteollisuudessa nähdään tarvetta kiihdyttää vihreää siirtymää nykyisessä tilanteessa. Hiilineutraali kemianteollisuus tiekartan perusteella sähkön käyttö toimialallamme saattaa jopa 4,5 kertaistua vuoteen 2045 mennessä ja investointien tarve on massiivinen tulevana vuosikymmeninä. Investointien kiihdyttäminen voimistaa erittäin paljon myös tarpeita erilaisille tukimekanismeille.

Tuen tarve ja laajuus

Kemianteollisuuden mielestä on hyvä, että esityksen perusteluissa sivulla 9 on tunnistettu kemianteollisuuden hiilineutraalisuustavoitteen kannalta keskeinen teknologien muutos sähköistyminen, joka on tavoitteen saavuttamisen kannalta keskeisessä roolissa.

Itse lakiesityksen mukaan sähköistämisen tuki ei tulisi kuitenkaan kattamaan, kuin vain osan kemianteollisuuden yrityksistä valtiontukisääntöjen alatoimialalistauksen vuoksi ja näin ollen

Tuomas Tikka

20.4.2022

merkittäviä hiilineutraaliuteen ja sähköistymiseen tähtääviä yrityksiä on jäämässä sähköistämisen tuelta katveeseen.

Katveeseen olisi jäämässä esimerkiksi:

- Nace 08.91 Kemiallisten ja lannoitemineraalien louhinta
- Nace 20.14 Muiden orgaanisten peruskemikaalien valmistus
- Nace 20.15 Lannoitteiden ja typpiyhdisteiden valmistus
- Nace 20.16 Muoviaineiden valmistus

Kemianteollisuus katsoo, että hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisen kannalta on tärkeää tarkistaa sallittujen toimialojen listaa EU:n tasolla ja hakea vähintään komissiolta poikkeuslupaa sähköistämisen tuen myöntämiseksi tasapuolisemmin yrityksille kansallisesti.

Komissiossa oli jo talvella valmisteilla toimialalistauksen laajennus, mutta sota Ukrainassa muutti tilanteen ja komissio onkin sen sijaan esittänytkin nopeita tukitoimia jäsenmaille. Kemianteollisuuden kannalta Komission päätös panostaa nopeisiin toimiin, on toistaiseksi vain vienyt mahdollisuuksia laaja-alaisempaan sähköistämisen tukeen.

Kemianteollisuuden tarve sähköistymisen tuelle pitäisi olla selkeästi päättäjien tiedossa, joten pyydämme valtiolta tasapuolista kohtelua ja tukea ilmastotiekartan tavoitteiden edistämiseksi. Tilanne on nyt erityisen haastava, koska samaan aikaan sähkömarkkinoilla on ollut epävarmuuksia ja hinnat ovat käyneet ennätyslukemissa ja vielä lisäksi kaiken tämän päälle Ukrainan tilanne on tuonut valtavia lisähaasteita.

Kemianteollisuus haluaa myös muistuttaa, että Sitran "Enabling cost-efficient electrification" selvityksen tuloksissa tuodaan selkeästi esille tarve ottaa käyttöön hiilineutraaleja ratkaisuja tukevia tukia. Kemianteollisuuden osalta nykyinen toimialarajaus näyttäisi päinvastoin vähentävän kannustimia sähköistymiseen joissakin yrityksissä.

Tuen määrä

Sähköistämisen tuki ja sitä edeltänyt päästökauppakompensaatio ovat olleet laajalti käytössä Euroopassa. Suomen aikaisempi tukiohjelma on kuitenkin ollut ainoastaan puolet EU:n sallimasta maksimista. Esimerkiksi Saksa olisi nykyisen tietämyksemme mukaan jatkamassa täysimääräisellä tukiohjelmalla.

Suomessa sähköistämisen tuki on tarkoitus asetta vain kolmasosaksi (25%) EU:n sallimasta maksimista (75%) tilanteessa, jossa päästöoikeuden hinta on kohonnut huomattavasti ja aiheuttaa yhä voimakkaamman kustannusvaikutuksen sähkön hinnassa. Lisäksi esityksessä valtio olisi rajoittamassa tukiohjelman 150 milj. euron tasolle, vaikka EU:n valtioneuvoston päätöksissä tuki on tarkoituksella sidottu päästöoikeuden hintaan, joka on suoraan verrannollinen sähkön hintaan, tuen tarpeeseen teollisuudessa ja huutokauppatuloihin, eli valtion tukimaksukykyyn.

Kemianteollisuuden mielestä Suomen ei tule rajoittaa sähköistämisen tukea kotikutoisilla kertomilla tai katoilla. Sähköistämisen tuen tulisi perustua suoraan EU:n valtioneuvoston päätösten laskenta-kaavoihin ilman Suomikohtaisia rajoittimia.

Tuomas Tikka

20.4.2022

Tuen kesto

Teollisuudessa tullaan tarvitsemaan massiivisia investointeja kohti hiilineutraaliutta ja sähköistyminen on yksi keskeisistä keinoista. Kemianteollisuuden tavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2045 mennessä mikä tulee vaatimaan valtavasti työtä ja investointeja. Nykyisessä tilanteessa näemme erityisesti painetta koko 2020-luvulle.

Sähköistämisen tuki on kuitenkin rajoitettu loppumaan jo vuonna 2025. Tukiohjelma tulisi asettaa vähintään nykyisen päästökauppakauden loppuun asti vuoteen 2030, minne nykyiset valtiontukisäännötkin ulottuvat. Sähköistyminen ja niihin liittyvät investointitarpeet jatkuvat myös vuoden 2025 ja jopa vuoden 2030 jälkeen.

Ehdollisuudet

Sähköistämisen tuki sisältää ehdollisuuksia muun muassa energiatehokkuuteen, uusiutuvaan energian käytölle ja kehittämistoimille. Lähtökohtaisesti Kemianteollisuudesta ehdollisuuksissa tulisi noudattaa valtiontukisääntöjen linjaa ja ei lähteä kehittämään omia ylimääräisiä ehtoja.

Suomen ohjelmassa on lähdetty rakentamaan omia lisäehtoja ja niiden sisältöä on tarkennettu hallituksen esityksen mukana olevalla valtioneuvoston asetuksella. Asetuksen 14 § "Kehittämistoimi" määritelmässä pitäisi olla enemmän joustoa ja sitä ei tulisi kohdentaa liian tiukasti vain tietyille laitokselle. Esimerkiksi konsernitason investoinnissa voi olla kyse kokonaan uudesta laitospokokonaisuudesta tai infrakokonaisuudesta (esim vetyinfra tai sähköistymistä parantava verkkoinfra). Vihreä investointi saattaa jopa palvella useampaa toiminnanharjoittajaa ja laitosta teollisuusalueella. On tärkeää, että kehittämistoimen tulkinta kattaa mahdollisimman hyvin tosielämän yritystoiminnan kehittämistoimet, kuten esimerkiksi tutkimushankkeet ja projektit, erilaisia selvitystyöt, joita tarvitaan hankkeiden ja mahdollisten hankkeiden taustalla, järjestelmähankkeet ja softaparrannukset, sekä perinteisemmät investointiprojektit aina uniikkeihin erillisiin pilottihankkeisiin.

Tuomas Tikka

Kemianteollisuus ry